

СТАНДАРТ

ЧЕТВЪРТЪК, 27 Август 2009

Даваме 60 000 паспорта на нови българи, но няма как да им уредим жилище и работа

На Запад вече не ни броят за гурбетчи

Цяла Европа почита героите ни, в Македония имат комплекси от нас, казва Божидар Димитров

На 29 август в Прилеп с тържествена церемония ще бъде открито възстановеното германско военно гробище от Първата световна война, в което почиват тленните останки и на 59 български воители. Инициативата за възстановяване на мемориалите ни в чужбина е на министъра без портфейл проф. Божидар Димитров и е подкрепена от "Стандарт". Първоначалните планове на министъра да присъства на откриването обаче се осуетиха и той избра да присъства на откриването на "Аполония" вместо в Прилеп. В същото време медии и историци в Скопие скочиха срещу инициативата на българския министър. "България иска да си присвои македонски гробища", тръбят местните вестници.

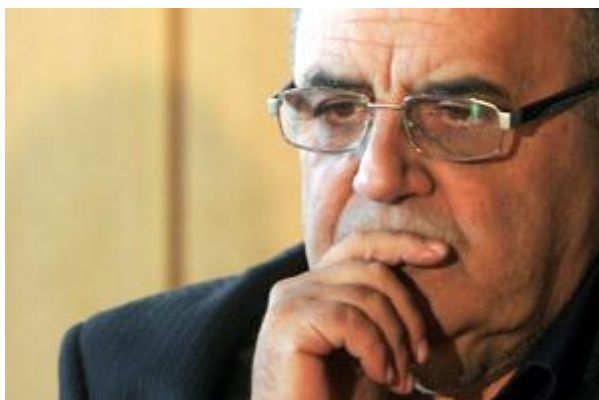

фото "Стандарт"

- Министър Димитров, защо заменихте Прилеп с "Аполония"?
- Все пак съм от Созопол. За мен "Аполония" е едно наистина водещо културно събитие, което е емблематично за родния ми град. А и прецених, че все пак в Прилеп са погребани преди всичко германци.
- Прилеп е бил сравнително далеч от фронта. Защо са погребани там толкова много загинали?
- В града е имало германска тилова болница. Там са спасявани тежко ранените и са се лекували и български военнослужещи, главно офицери. Тези от тях, които са починали, са погребани заедно с около 1000 свои германски братя по оръжие.
- Колко са българските бойци?
- 59 души. Самото гробище по време на Титова Югославия е било превърнато в сметище. След като това се разчу, българската държава се намеси. Очевидно е имало остра реакция и от германска страна, защото без особени пречки и

бавения гробището бе разчистено и възстановено.

- Кой финансира възстановяването на българския парцел?

- Парите се дадоха по линия на Министерството на отбраната. Това е първото военно гробище зад граница, възстановено с държавни пари.

- А какво стана с паметника на полковник Каварналиев?

- За съжаление Скопие отказа да разреши поставянето на паметника на полковник Каварналиев на гроба му край Валандово. В крайна сметка, след като престоя две години в двора на НИМ, го подарих на Шуменската община.

- Как стоят нещата с военните ни гробища в другите съседни страни?

- Там нещата са съвсем нормални. Това са стари държави, които нямат комплекси за малоценност. За тях историята си е просто минало, а не пропаганда. Затова се държат съвсем цивилизовано, нищо че сме били противници. В крайна сметка, това е част и от тяхната история. Затова нямаме никакви проблеми със състоянието на военните ни мемориали в Унгария - в градовете Печ и Харакан, и в хърватския град Вуковар. Приятно бях изненадан и от северните ни съседи. Те разрешиха, и то в националния им военен мемориал край Букурещ "Про Патрия" ("За родината" - б. р.), да бъдат възстановени гробовете на 40 наши воители, починали там от раните си през 1916 г. А в Негру вода, близо до Констанца, в отлично състояние се поддържат паметниците на 240 български герои, пак от Първата световна война.

В Сърбия е възстановен паметникът костница на Нешков връх, където заедно са погребани българи и сърби, загинали в Сръбско-българската война през 1885 г. В добро състояние са и нашите военни гробища в Цариброд и Ниш. Истински пробив в това отношение постигнахме и с Турция. Комшиите се съгласиха да се постави плоча в памет на падналите наши войници при щурма на Одрин през 1913 г., ние пък сложихме съответно плоча в Свиленград, където са погребани техните аскери. Предстои откриването на реставрираната църква "Св. св. Константин и Елена", в чийто двор са погребани убитите през 1913 г. наши офицери.

- Излиза, че проблеми в това отношение имаме само с Македония?

- За съжаление това е така. А там се намират 471 известни досега паметници и гробища, където лежат около 17 000 наши войници. Затова ми се струва, че трябва да се поучим от практиката на англичаните и французите. Те са събрали на едно-две места техните загинали в Първата световна война. Всички французи например са погребани в Скопие и в Битоля.

- Нещо такова искаше и битолският владика Петър. А пък сега от Скопие ни нападат, че си присвояваме паметници.

- Не става въпрос за нашите паметници да пише, че това са били "бугарски окупатори". Или че това са "македонци, насилствено мобилизирани в българската армия". Че от почти милионната ни армия през Първата световна война 120 000 души са били родом от днешна Македония, е безспорен факт. Но те са били с българско самосъзнание и са загинали като български войници. Така че за какъв грабеж на чужди гробища може да се говори, както сега тръбят македонските медии? Нали лежат на своя земя и потомците им ще могат да им отдават почит? Става въпрос за нещо съвсем друго. Трудно са поддържат толкова много отделни гробища. Като изключим тези, които са погребани в дворовете на селските църкви и които са със запазени паметници, тленните останки на другите може да бъдат събрани и препогребани - със съответните военни ритуали и църковни служби - в два-три мемориала, разположени близо

до магистралите. За да бъдат и по-лесно поддържани, и по-удобни за поклонение от признателните потомци.

- Нека поговорим и за живите българи зад граница. Каква е вашата концепция за сънародниците ни в чужбина?

- Преди всичко нека дефинираме понятието българи зад граница. От една страна, такива са старите български диаспори в Молдова, Украйна и другите екссъветски републики, в Банат, в Западните покрайнини. И, разбира се, тези, които не крият своята българска принадлежност в Македония. Друга група са старите ни емигранти от Новия свят - в САЩ, Канада, Австралия и т. н. И трета

- нашите гурбетчии в Европа. Всяка от тях изисква диференцирано отношение.

- В какво се състои то?

- Преди всичко вече не трябва да смятаме нашенците, работещи временно или по-трайно в Европа, за българи зад граница. Европа - повече или по-малко - е една държава. Тези хора се движат свободно, едни си отиват, други се връщат, ползват се с всички права на жители на ЕС. Някаква специална политика за тях не е нужна. Що се отнася да емиграцията зад океана, там трябва да се помага за поддържане на българските училища и църкви, за да не угасне българският дух. Най-важната за държавата група е първата - тази на историческите български диаспори. Тези хора са нужни на България не по-малко, отколкото България е нужна на тях.

- Какво имате предвид?

- При сегашната демографска криза, когато България се топи с 33 000 души годишно, те могат да станат истински спасителен пояс в това отношение. Не е тайна, че много от тях искат да получат българско гражданство и да се върнат в прародината. Процедурите обаче се бавят и молбите на някои от тези хора залежават вече четвърта година. И в момента решение за гражданство чакат вече 60 000 души. Причините за това са различни и не искам да се спирам на тях, но основното е тромавото законодателство. Затова моето предложение е президентът Първанов да направи това, което американският президент Роналд Рейгън направи навремето с около 3,5 милиона латиноамерикански имигранти. Тоест да даде с еднократен акт гражданство на тези 60 000 наши сънародници. А после вече парламентът да помисли и за редуциране на формалностите по получаване на българско гражданство. Така ще се тушира в значителна степен демографската криза, особено като се има предвид, че става въпрос главно за млади хора, които тепърва ще раждат деца.

- Няма ли да доведе това до социално напрежение?

- Ето това трябва да стане ясно - че държавата не бива да поема към тях ангажменти за работа, жилище или пък оземляване, което наистина би довело до социално напрежение. А не е и нужно. Наши сънародници, които вече се върнаха в родината на предците си, се справят доста добре с нещата. Тези от Македония и Сърбия си продават имотите там и съответно се обзавеждат с такива у нас. Бесарабските българи си намират работа и теглят кредити за жилища и обзавеждане. А има и много бракове с местни българи, което също облекчава материалните проблеми на преселниците.

- Като стана дума за бракове, каква е позицията ви около нашумелия скандал със Спаска Митрова?

- Случаят малко се преекспонира. Без съмнение фактът, че Спаска Митрова има български паспорт, е допринесъл, за да бъде отношението към нея още по-нехуманно. Но такава е семейното законодателство на Република Македония. И

в случая трудно може някой да ѝ помогне. Дори президентът Цървенковски, на когото парламентът наскоро отне правото на амнистия. Друг е въпросът, че ако иска да влезе в ЕС, Македония просто трябва да промени подобни архаични закони.

Константин Събчев